



# XALQ

№ 98 (28483) 9 may 2017-ci il, çərşənbə axşamı

TƏSİSÇİ: AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİ



vətəndaşları nəyi qurmaq və yaratmaq istədiklərini və buna necə nail olacaqlarını başa düşmədilər.

Nəticə isə göz qabağında idi: əzilən, alçalın, milli-mənəvi dəyərlərindən, elementar insani heysiyyətlərindən məhrum edilən, insan və cəmiyyət qanunayğunluqlarından kənarında gərəksiz bir əşya kimi həyat sürməyə məhkum edilən, mənəvi və fiziki cəhətdən məhv edilən milyonlarla insanın həyatı puç edilmişdi. Baş tutmamış kommunizm epoxasının ümumi mənzərəsi məhz bundan ibarət idi.

Lakin bu ümuminin içərisində sezilərkə və ya sezilmədən fərqlənən, dövrün qayda-qanunları çərçivəsindən kənarında düşünən beyinlər və sovet örtüyü altında olsa da, öz fəaliyyətini insani duyğuların, daha böyük bəşəri ideyaların gerçəkləşməsinə yönəldən insanlar da vardı. Lümpenlərin lümpen düşüncələrini və dünyagörüşünü milyonların beyinlərinə sırmaqla gələcəyə daşımağa çalışan sovet bürokratiyasının hakimiyyət etdiyi yeknəsəq düşüncə, həyat tərzi fonunda belə insanların amalları və düşüncələri bir çox hallarda onları cəmiyyətin ön sıralarına çıxarırdı.

Həmin dövrdə ön sırada olmağın aqibəti isə yalnız iki sonluqla bitə bilərdi: ya “şöhrət zirvəsi”, ya da

## HEYDƏR ƏLİYEV: Azərbaycan siyasətində QƏLƏBƏ RƏMZİ

❑ **Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummillə lideri Heydər Əliyevin ömür yolu, həmişə uğur və qələbələrlə müşayiət olunan mübarizəsi iki minilliyi qovuşduran onilliklərdə tariximizin şərəf kitabının ən parlaq və zəngin səhifələrini təşkil edir. Milli tariximizin Heydər Əliyev zirvəsi gələcəyə gedən yolumuzu aydın görməyə geniş imkan yaratdığı kimi, keçmişimizi, xüsusən, yaxın dünənimizi də doğru-düzgün dəyərləndirməyimiz üçün dolğun mənzərə açır.**

Dünya tarixinin ən böyük şəxsiyyətlərinin həyat və fəaliyyətini araşdıran və qələmə alan ingilis bioqrafı Uilyams Qraham özünün Heydər Əliyevə həsr etdiyi “Heydər Əliyev: Azərbaycanın yüksəlişi, enişi və yenidən yüksəlişi” adlı kitabında bu fenomeni məlum tarixi-siyasi şəraitdə Azərbaycanın bütövlüyünü təmin edən ən güclü birləşdirici amil kimi dəyərləndirir. Müəllifin qənaətinə görə, Heydər Əliyevin və Azərbaycanın tarixi-mənəvi bioqrafıyası və taleyi eynidir.

25 ildən artıqdır ki, başqa zaman yaşayırdıq. Müstəqilliyimizi bərpa etməklə taleyimizə, milli ideologiyamıza və gələcəyimizə sahib çıxmaq imkanı qazanmışıq. Bu da asan başa gəlmədi. 20 Yanvar şəhidliyindən başlamış, Qarabağ torpaqlarında tərk edilən müqəddəs yurd yerlərimizin, bu yerlərdə itirilən minlərlə insanın faciəsi hesabına azad xalq və müstəqil dövlətə çevrildik. İndi gələcək haqqında təsəvvürlərimiz də, bugünkü

düşüncə və həyat tərzi də fərqlidir, gələcəyə gedən yolumuz da başqadır. Məzmunca da mahiyyətcə də tamamilə fərqli bir cəmiyyətin təşəkkül və təkamül mərhələsinə yaşamaq-dayıq. Bu, yeni bir epoxadır.

İki fərqli tarix, biri o birini inkar edən cəmiyyət məhz ümummillə lider Heydər Əliyevin simasında və fəaliyyətində birləşdi, dövlətçiliyimizin əbədiyyini, sarsılmazlığını və dönməzliyini təmin etdi. Xalqın “ulu öndər” titulu layiq gördüyü Heydər Əliyev, sözün əsl mənasında, siyasətdə qələbə rəmzinə çevrildi.

Bu gün orta və yuxarı yaşlı soydaşlarımızı dünyagörüşü baxımından gənc nəsilədən fərqləndirən önəmli məziyyətlərdən biri onların mahiyyət və struktur etibarı ilə bir-birinə tam əks iki ictimai-siyasi formasiyada, fərqli cəmiyyətlərdə yaşamaları və hər iki dövrdə cərəyan edən hadisələrin canlı şahidləri olmalarıdır. Bir çox gələcək

onilliklərin tədqiqat mövzusu olacaq son 50 illik dövr bəşəriyyətin həyatına və o cümlədən, xalqımızın taleyinə əhəmiyyətli təsir etmiş güclü siyasi-iqtisadi və sosial transformasiyalar dövrü kimi tarixə çevrilməkdədir. Lakin bu tarix bizdən çox uzaqda deyil.

Yaxşı xatırlayırdıq ki, gələcəyi dumanlı şəkildə güclə təsəvvür edilən, ictimai-sosial dayaqları mücərrəd “sovet xalqı” hesab olunan kommunizm epoxası iki yüz milyonluq bir toplumu siyasi-hərbi güc və ideoloji təzyiq vasitəsilə hələ heç kimi ağah olmayan qeyri-müəyyən bir “xoşbəxt gələcəyə” necə sürükləyirdi. Az sonra tarixin də təsdiq etdiyi kimi, ancaq lümpen proletariatin icad edə biləcəyi “qırmızı ideologiya” hətta belə bir gələcəyin qurucuları üçün “kommunizm qurucusunun əxlaq kodeksini” də bəyan etmişdi. Lakin mövcud olduğu 70 il ərzində nə bu ideologiyanın sahibləri, nə onun bələdçiləri, nə də “xoşbəxt gələcək” qurucuları olan sovet

tamamilə bunun əksi olan “ölüm dərəsi”. Aşağıdan yuxarıya doğru bu sistemin bütün pillələrini əzmlə adlayıb sovet məşininin ən vacib mexanizmlərini idarə etmiş o zamankı bir çox “partiya və hökumət ulduzları”nın faciəvi sonluğu da bunun sübutu və sovet tarixinin reallıqlarıdır.

Bu iki dövr arasındakı keçidin özü də az qanlar aparmadı. İki fərqli epoxanı birləşdirən zaman intervalı isə tarixi baxımdan nə qədər qısa görünsə də, kəskin ziddiyyətləri– siyasi-iqtisadi, maddi-mənəvi, sosial böhranları ilə yanaşı, xalqımıza öz müstəqil dövlətçiliyini bərpa etmək şansını yaratmaq kimi əhəmiyyətli tarixi hadisələrlə də zəngindir. Belə nailiyyətlər isə ictimai-siyasi hadisələrin gedişində kortəbii surətdə əldə oluna bilməzdi. Buna aparan yolun başlanğıcında azadlıq və müstəqillik kimi müqəddəs amallara köklənmiş düşüncə sahibləri və bu tarixi dövr ərzində cərəyan edən hadisələri məhz bu məqsəd və məramların həyata keçməsinə doğru istiqamətləndirən fəaliyyət sahibləri olmalı idi və var idi.

(ardı 6-cı səhifədə)



zirvəsi" ilə "ölüm dərəsi" arasında cəsərlə millətin gələcəyi üçün çalışan, Vətən tariximizin ilk "Ümummilli lider"i mərtəbəsinə yüksələn, yeni müstəqillik dövründə isə böyük bir fədakarlıqla "həyatının qalan hissəsini də öz xalqına həsr edən" və nəhayət, "azərbaycanlı olması ilə fəxr etdiyini" bütün dünyaya bəyan edən Heydər Əlirza oğlu Əliyevə nəsisib oldu. Keçən əsrin 60-cı illərinin sonundan başlayaraq, Azərbaycanda baş verən köklü dəyişikliklər məhz respublika rəhbəri Heydər Əliyevin dəqiq məqsədlərə istiqamətlənmiş məqsədəyönlü fəaliyyəti və siyasi iradəsi ilə baş verirdi.

Təsadüfi deyil ki, məhz onun rəhbərliyi dövründə, ilk dəfə olaraq, milli dövlətçilik təfəkkürünə yiyələnmiş mil-

imperiya mərkəzindən yarımasılı "Sovet Azərbaycanı"nın içərisində yaxın gələcəyin milli "Azərbaycan Respublikası"nı yetişdirmək mümkün olmazdı.

Hələ kommunist ideologiyasının inadkarlıqla xalqları və millətləri boğduğu bir şəraitdə qeyri-slavyan mənşəli bir dövlət adamının Sovet İttifaqı kimi nəhəng bir ölkənin ali siyasi hakimiyyətində təmsil olunması özü nə qədər çətin idisə, onun həmin mövqedən öz ölkəsinin milli mənafeyi naminə çalışması da bir o qədər çətin və demək olar ki, qeyri-mümkün idi. Belə təzadlı bir dövrdə bütün sovet sistemindəki bu qeyri-mümkünlüyü gerçəkləşdirən bilən yeganə siyasətçi ulu öndər Heydər Əliyev oldu. Sovet İttifaqının o vaxtkı dövlət rəhbərlərindən heç birinin siyasi taleyi Heydər

müstəqil Azərbaycan dövlətini onun tarixi ənənələri və çağdaşlıq prinsipləri əsasında qurmağın tarixi missiyasını da şəərəflə yerinə yetirdi. O, didilib- parçalanan Azərbaycanı bütövləşdirərək qısa zaman kəsində regionun ən nüfuzlu dövlətinə çevirdi. Müstəqillik dövründə Azərbaycan məhz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu təməl üzərində, onun siyasi iradəsi ilə öz milli-tarixi ənənəsindən ayrılmadan suveren dövlətçiliyin təkamül prosesinə başladı, qlobal siyasi situasiyaya adaptasiya olunaraq, beynəlxalq münasibətlər sistemində öz yerini tutdu.

Yadıma ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş elmi məclislərin birində AMEA Tarix İnstitutunun direktoru, akademik Yaqub

və gizli tərəfləri haqqında həqiqətləri açıqlamaqla Yaqub müəllim Heydər Əliyevin timsalında bir soydaşımızın öz düşüncələri və əməlləri ilə həyatını bütünlüklə doğma xalqına həsr etməsinin nadir nümunəsini yaratdığını göz önünə gətirdi.

Ulu öndərin xatirəsinə, misilsiz irsinin öyrənilməsinə həsr olunan bütün mərasim və məclislərdə də bu nəhəng liderin güclü lokomotiv kimi bir çox hallarda zamanı öz arxasınca irəliyə aparan, gələcəyə yaxınlaşdırən bir şəxsiyyət olduğu onun əməli fəaliyyətinin konkret məqamları ilə döndə-döndə təsdiq olunur. Həmişə vurğulanır ki, öz ölkəsinə və xalqına hələ sovet mexanizminin labirintlərindən məharətlə keçirərək irəli çıxarmaq və on minlərlə zəka

müzakirə olunduğu işgüzar müşavirələrdən, Azərbaycanın haqlı tələblərinin döndə-döndə səsləndiyi beynəlxalq tribunallardan deyil, həm də hər bir azərbaycanlıya səmimi bir təbəssümlə baxan portretlərindən izləyirik. Lakin siyasətimiz, ideologiyamız və gələcəyə ümidlərimiz ulu öndərin siyasi baxışlarına, dəst-xəttinə və öz xalqına olan sonsuz inamına əsaslanır.

Şərqdə bir çox "ilk"lərin təşəbbüskarı və müəllifi olmaqla bəşəriyyətin təkamül tarixinə öz adını yazmış Azərbaycan bu gün də əhatəsində yerləşdiyi regionun, çox qədim zamanlardan geniş Avrasiya məkanında lövbər salmış möhtəşəm türk sivilizasiyasının cazibə mərkəzinə çevrilməkdədir. Geosiyasi anlamda getdikcə çəkisi artan, sivilizasiyaların, müxtəlif mədəniyyətlərin dialoq və qarşılıqlı anlaşma məkanına çevrilməklə beynəlxalq miqyasda daim nüfuzu yüksələn Azərbaycan dünya birliyinin mütərəqqi inkişafına öz töhfələrini verməkdədir.

Bu uğurlar Heydər Əliyevin Azərbaycanın gələcəyi haqqında təsəvvürlərinə, məqsəd və məramlarına cavab verən siyasi pragmatikanın nəticəsidir. Məhz bu yüksəliş böyük bir uzaqgörənliklə müjdələyən Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətinin gələcək taleyinə nikbin baxışlarını belə ifadə etmişdi: "Azərbaycan bütün dünyaya Günəş kimi doğacaq." Bu Günəşin istisna sığınan Azərbaycan xalqı isə onu bir daha sönməyə qoymayacaqdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin keçdiyi enişli-yoxuşlu, lakin sonu qalibiyyətli yol elə Azərbaycanın keçdiyi siyasi təlatümlərlə dolu, lakin gələcəyə sarsılmaz inamını heç vaxt itirməyən irəliləyiş marafonunu xatırladır. Azərbaycanın irəliləyiş üfqləri isə sonsuz və daimidir— Heydər Əliyevin əziz xatirəsi kimi!

**Cavanşir FEYZİYEV,**  
Milli Məclisin deputatı,  
fəlsəfə doktoru

# HEYDƏR ƏLİYEV: Azərbaycan siyasətində QƏLƏBƏ RƏMZİ

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Böyük Mirzə Fətəlinin, Həsən bəy Zərdəbinin səpdiyi milli özünüdərk toxumlarından cücərib ilk milli cümhuriyyətimizin yaranmasına və sovet dövrünün "ət məşinində" keçərək bugünkü hüriyyətimizə qədər qət olunan tarixi yol milli əqidə, məqsəd və məramlarımızın yetişdiyi, əzildiyi, mətinləşdiyi və nəhayət, qələbə çaldığı əzəmətli bir yoldur. Bu uzun, iztirablı, lakin şəərəfli yolda mücadilə aparan maarifçilərimiz, cümhuriyyətçilərimiz,

dissidentlərimiz öz mübarizələrini məhz bu son qələbəyə çatdırmaq uğrunda canlarını, doğmalarını və var-yoxlarını fədakarlıqla qurban verdilər.

Bütün bunlar sovet rejiminin girovunda öz mövcudluğunu sürdüren Azərbaycandan da yan keçməmişdi. Düşünən beyinlər, danışan dillər, "oxuyan tar"lar, bir sözlə, hüriyyətə nə milliliyə sövq edən açıq-gizli hər hansı əməllər dərhal "ifşa" olunur, millətin ən mütərəqqi fikir sahibləri "xalq düşməni" adı ilə məhv edilir, Sibirin

qarlı çöllərində, NKVD və KQB zindanlarında həyatla vidalaşırdılar. Hüseyn Cavid, Əhməd Cavad, Salman Mümtaz, Mikayıl Müşfiq, Tağı Şahbazi, Bəkir Çobanzadə, Yusif Vəzir Cəmənəmənli, Hənəfi Zeynalı, Seyid Hüseyn kimi xalqın gələcəyinə yol açmaq üçün beyinlərə işıq, düşüncələrə mübarizə ruhu gətirməyə cəhd göstərən minlərlə millət övladını da məhz bu sistem xalqımızın əlindən aldı.

Belə bir şəraitdə möhtəşəm Qələbənin müəllifi olmaq səadəti isə sovet dövründə "şöhrət

li kadrlar hazırlandı və ali hakimiyyət orqanlarında yerləşdirildi. Azərbaycanlı mütəxəssislər sovet coğrafiyasının bütün koordinatlarında işləməyə, yaşamağa və tanınmağa başladılar. Azərbaycan iqtisadiyyatı on beş "zərən" müttəfiq respublikanın sırasında axırıncı yerlərdən sürətlə irəliləyərək ön sıralara çıxdı. Elmdə, incəsənətdə xüsusi istedad sahibi olan soydaşlarımız sovetlərin bütün ərazisində tanındı və bu ucsuz-bucaqsız məkanı məskunlaşdırən çoxsaylı millətlərə sevdirdi. Başqa yolla

Əliyevinki qədər qalibiyyətlərlə zəngin olmadı. Onların heç birinin siyasi irsi və kursu yeni, müstəqil bir dövlətin həyat yoluna çevrilmədi.

"Şöhrət zirvəsi" ilə "ölüm dərəsi" arasında uzun müddət davam edən mücadilə səhifəsi Xilaskarlıq və Qələbə ilə başa çatdı. Xalqımızın, eyni zamanda, onun öndərinin həyatında yeni səhifə açıldı, qalibiyyətli mübarizə başladı. Bütün addımlarında öz xalqına, onun istedadına arxalanan və həqiqət dərindən duymaq baxımdan bənzərsiz olan Heydər Əliyev

Mahmudovun çıxışı düşdü. Görkəmli tarixçi öz nitqində ulu öndərin Azərbaycana rəhbərliyinin hər iki dövründə xalqımızın milli maraqları naminə, dövlətçiliyimizin qurulması və möhkəmləndirilməsi uğrunda apardığı mücadilənin əhəmiyyətindən, Heydər Əliyev irsinin Azərbaycan xalqının gələcəyi üçün müstəsna rolundan, ümummilli liderin ideallarının əbədiyaşarlığından ətraflı bəhs etdi. Sovet dövründə, kommunist sisteminin əmansız təqibləri şəraitində Heydər Əliyev fəaliyyətinin görünən

sahiblərinin uğrunda qurban getdiyi tarixi gələcəyə— müstəqilliyə qovuşdurmaq üçün möhkəm özül yaratmaq ümummilli liderin bütün fəaliyyətinin başlıca qayəsi olmuşdur. Bu missiyası ilə Heydər Əliyev mifik xalq qəhrəmanlarımızın bu gün inanılması mümkün görünməyən şücaət və məharətindən yüksəkdə dayanır.

Bu gün artıq 14 ildir ki, Heydər Əliyevin xarizmatik baxışlarını təkcə gündəlik qaynar hadisələrin əks olunduğu canlı reportajlardan, millətin gələcəyi üçün tələyüklü məsələlərin